
РЕЙДЕРСТВО ЯК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЯВИЩЕ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ЙОГО В УКРАЇНІ

*Фаль Леся Василівна,
студентка 3-го курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету*

В умовах сьогодення дослідження рейдерства є на часі, оскільки протягом останніх років перетворилося на справжню катастрофу українського суспільства, яка не тільки загрожує розвитку економіки та спричиняє колапс правової системи, а й робить сумнівним перспективи існування та розвитку в Україні приватного середнього та малого бізнесу.

Проблема рейдерства в Україні є новою, відповідно нема комплексного її дослідження. Окремі аспекти даної проблеми розкрито в працях А.Волобуєва, І.Осики, Е. Кісілюка, В.Куца, С.Кравченка та ін.

Метою роботи є дослідження рейдерства як кримінально-правового явища в контексті кримінального законодавства України та пошуків шляхів його подолання.

Загальновідомо, що перш ніж боротися з негативним явищем необхідно з'ясувати його сутність та передумови виникнення. Однією із проблем усунення рейдерства в Україні є відсутність єдиного підходу щодо розуміння даного явища як науковцями так і практиками, а відповідно у законодавстві відсутнє юридичне визначення рейдерства. З точки зору лексики слово «рейд», яке запозичене з англійської мови, в перекладі означає раптовий напад. Зазвичай терміном «рейдерство» позначають доволі широкий спектр діянь: від звичайного законного недружного поглинання до бандитського захоплення підприємств.

Важливо розрізнати «біле», «чорне» та «сіре» рейдерство: так для «білого» рейдерства характерним є те, що рейдери діють виключно за законом, але при цьому використовують законодавчі прогалини; для «сірого» - балансування на межі закону; для «чорного», яке найбільш поширене в Україні - вчинення злочинних діянь, що забезпечує захоплення чужої власності[1;112].

Аналіз правової практики дає підстави твердити, що основними чинниками рейдерства в Україні є: слабкість правової системи; недосконалість судової влади; корумпованість органів влади; відсутність державних інститутів, які б ефективно захищали права власника; низький рівень правової культури; правовий нігілізм як в суб'єктів господарювання, так і представників органів влади; сумнівна передісторія приватизації об'єктів тощо.

На нашу думку, основною причиною поширення даного явища в Україні є відсутність досконалого законодавства та ефективної правоохоронної діяльності. Однією із спробою вирішення даної проблеми є створення згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2007 р. № 257 Міжвідомчої комісії з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств. Так Міжвідомчою комісією опрацьовано безліч звернень від юридичних та фізичних осіб з приводу дій рейдерів та винесено не один десяток висновків щодо корпоративних конфліктів. Однак недоліком роботи Міжвідомчої комісії в боротьбі з рейдерством є те, що вона не наділена достатніми імперативними функціями, її рішення мають лише дорадчий характер, а за умови відсутності жорсткої вертикалі влади в країні деякі державні органи не зважають на її рішення. Більше того в останній час у пресі з'являється інформація про можливе припинення діяльності Міжвідомчої комісії з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств та утворення аналогічної Комісії з дещо іншими функціями на базі Ради національної безпеки та оборони

Україні[3]. Однак, на нашу думку, це не вирішить питання протидії рейдерству. Не варто руйнувати те, що є, а слід лише вдосконалити роботу вже створеного та успішно функціонуючого органу. Незважаючи на критику Міжвідомчої комісії результатом її ефективного роботи є захист від рейдерських дій відомих в державі підприємств (наприклад, спроба компанії «Сармат» заволодіти активами «Оболоні», шляхом скупки акції у дрібних акціонерів).

У вирішенні питання нормативного закріплення рейдерства як злочину стикаємося з двома позиціями науковців: перша - рейдерство має охоплюватися одним складом злочину, друга – кількома. Так, Куц В. визначає рейдерство як злочинну технологію збагачення з певним переліком предикатних та вторинних злочинів, що унеможливує, у свою чергу, зведення цього явища до одного складу злочину. «Рейдерство, як свідчить практика - це певна послідовність низки діянь та інших об'єктивних проявів, які у сукупності можна вважати негативним соціально-економічним явищем», - твердить науковець[2;130]. Він зазначає, що основним складом злочину, за ознаками якого можна кваліфікувати дії рейдерів, є самоправство (ст. 356 ККУ) . У сукупності з ними дії рейдерів слід кваліфікувати за іншими статтями ККУ, які передбачають відповідальність за всі злочини, вчинені рейдерами в процесі забезпечення результативності захоплення підприємств. З даною думкою можна погодитися, проте чи буде ефективною така боротьба без застосування конкретної норми?

Представниками іншого підходу є автори законопроекту «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України про встановлення кримінальної відповідальності за захват підприємств (рейдерство)», внесеного на розгляд ВРУ ще у 2007р. На їх думку рейдерські дії посягають на заволодіння матеріальними благами в особливо великих розмірах, дестабілізацію економічного клімату в державі, проведення таких акцій організованими угрупованнями із застосуванням насильства, а іноді й спецзасобів зброї, результатом чого є тяжкі наслідки у вигляді тілесних ушкоджень у потерпілих тощо. Згідно з Проектом, до Кримінального кодексу України (далі - ККУ) необхідно внести значні зміни, які стосуються чотирьох чинних статей ККУ, що діють, а також ввести нову статтю 224-1 «Захват підприємства — рейдерство». Відповідно до диспозиції норми рейдерство має визначатися як замовлення і (або) організація нападу на підприємство, установу, організацію з метою його захвату, що спричинило порушення його нормальної роботи, а також напад на підприємство, установу, організацію з метою його захвату, вчинене організованою групою. Аналізуючи норму законопроекту слід зазначити, що само по собі рейдерство може передбачати різні способи недружнього поглинання підприємства, а напад є всього одним з них поряд з використанням прогалин в законодавстві, регулюючому діяльність акціонерних суспільств [4]. Тому, як бачимо, фактично автори законопроекту нечітко розкрили об'єктивну сторону даного складу злочину, що у свою чергу може посягти нові зловживання, а ніж буде ефективним знаряддям у боротьбі із рейдерством.

Отже, рейдерство в Україні - проблема, яка загрожує не лише окремим підприємствам, а й національній економіці і розвитку суспільства загалом. Відсутність досконалого антирейдерського законодавства та розробки ефективних засобів боротьби із ним є основними чинниками розвитку даного негативного явища. На нашу думку, шляхом подолання рейдерства в Україні є юридичне визначення поняття «рейдерство», встановлення окремої норми, яка б передбачала відповідальність за такі діяння та чітко характеризувала об'єктивні та суб'єктивні ознаки даного складу злочину.

Література:

1. Кісілюк Е. Кримінально–правові основи протидії рейдерству// Підприємництво, господарство і право . – 2009. - №1. – 167С.
2. Куц В., Арманов М. Рейдерство: кримінально-правовий аспект// Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №10. – 170С.
3. Бурдак В. Причини виникнення та розвитку рейдерства в Україні// Правовий тиждень. - 2008. - №28..
4. Пустовий М. Рейдерство по українськи...//Юридическая практика.- №14/2007www.yurpracticle.com

Науковий керівник - Яремко О.М., к.ю.н., доцент кафедри публічного права.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОВЖИВАННЯ ВЛАДОЮ ТА СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ДОКТРИНИ

Федорчук Каріна Володимирівна,

студентка 3-го курсу юридичного факультету

Київського національного університету ім. Т. Шевченка

Важливим фактором у розвитку і побудови правової держави є законодавче зміцнення апарата держави. Державний апарат містить у собі не тільки три гілки влади, але і безпосередні, пов'язані з ним різні громадські організації, підприємства, установи й організації незалежно від їхніх форм власності. Для подальшого зміцнення законності необхідні рішучі заходи щодо припинення будь-яких порушень у діяльності державного апарата.

Недосконала права база, що дає можливість відчутти безкарність, призводить до того, що різного рівня службові особи, що покликані стояти на сторожі дотримання закону - самі допускають порушення і скоюють злочини, порушуючи тим самим нормативні акти України.

Злочини у сфері службової діяльності регулюються Кримінальним кодексом України (розділ XVII Особливої частини), і передбачають відповідальність за діяння, які посягають на суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність державного і громадського апарату, а також апарату управління підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності.

Кримінальний кодекс визначив зловживання владою чи службовим становищем як умисне, з корисливих мотивів чи в інших особистих інтересах або в інтересах третіх осіб використання службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби, якщо воно заподіяло істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб (ч. 1 ст. 364 КК України).

Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони зловживання владою або службовим становищем є наявність у винного корисливих мотивів, іншої особистої зацікавленості, або прагнення до забезпечення інтересів третіх осіб.

Кримінальний закон України встановлює таке покарання за зловживання владою або службовим становищем: за ч. 1 ст. 364 — виправні роботи на строк до двох років або арешт на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до